

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний університет
Інститут філології Бердянського державного педагогічного університету

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ:
ЛІНГВІСТИКА ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Міжвузівський збірник наукових статей

Випуск I

Ніжин
«Видавництво «Аспект-Поліграф»
2007

УДК 81'243+82.091

ББК 81.2я73

А43

Друкується за рішенням ученої ради Інституту філології Бердянського державного педагогічного університету (протокол № 8 від 30.03.2007 р.) та науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 7 від 15.03.2007 р.)

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 12514-1398 P, видане Міністерством юстиції України 27.04.2007 р.

Редакційна колегія:

Алексеев А.Я., доктор філологічних наук, професор (Запоріжжя); **Зарва В.А.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ), **відповідальний редактор**; **Зацний Ю.А.** – доктор філологічних наук, професор (Запоріжжя); **Зубова Н.С.** – **відповідальний секретар**, кандидат філологічних наук, доцент (Бердянськ); **Манакін В.М.** – **заступник відповідального редактора**, доктор філологічних наук, професор (Запоріжжя); **Погребна В.Л.** – **заступник відповідального редактора**, доктор філологічних наук, професор (Запоріжжя); **Приходько Г.І.** – доктор філологічних наук, доцент (Запоріжжя); **Сердюк А.М.** – кандидат філологічних наук, доцент (Бердянськ); **Соболь В.О.** – доктор філологічних наук, професор (Бердянськ); **Тихомиров В.М.** – доктор філологічних наук, професор (Запоріжжя).

А43 Актуальні проблеми іноземної філології: Лінгвістика та літературознавство: Міквуз. зб. наук. ст. / Відп. ред. В.А. Зарва. – Ніжин: ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2007. – Вип. I. – 304 с.

ISBN 978-966-340-207-9

У збірнику вміщено наукові статті з сучасних проблем іноземної філології, висвітлено деякі закономірності розвитку англійської, німецької, французької, іспанської, болгарської, польської, російської мов та літератур.

Книга пропонується філологам (студентам, аспірантам, учителям шкіл, викладачам), філософам, естетикам, усім, хто цікавиться проблемами розвитку іноземної філології.

УДК 81'243+82.091

ББК 81.2я73

ISBN 978-966-340-207-9

ЗМІСТ

Лінгвістика

Перес В.В. (Мексика) Construcción identitaria por medio de la pregunta retórica.....	5
Василенко Д. В. (Запоріжжя) Функціональна переорієнтація англійської військової термінологічної лексики ХХ століття.....	11
✓ Володіна Н.В. (Бердянськ) Концептосфера лексеми "Leben" німецької мовної картини світу.....	17
Глазкова І. Я. (Бердянськ) Комунікативний підхід до оволодіння іноземною мовою: сутність, засоби реалізації.....	25
✓ Данукало Н.Г. (Бердянськ) Структурно-семантическая характеристика фразеологизмов немецкого языка.....	32
Захарова Н.В. (Запоріжжя) Загадка як складова паремійного фонду (на матеріалі німецько-українських паралелей).....	38
Зацний Ю.А. (Запоріжжя) Біологічні науки і розвиток словникового складу сучасної англійської мови.....	45
Зубова Н.С. (Бердянськ) Діахронічний аналіз вербалізації концептів "pacte" та "approbation" (на матеріалі новофранцузької та сучасної французької мов).....	49
Красовська Г., Сухомлинов О. (Варшава, Польща) Interferencja językowa jako jeden z aspektów przejawu pogranicza kultur (na przykładzie Bukowiny).....	56
Компанцева Л.Ф. (Луганськ) Интернет-коммуникация: когнитивно-прагматические составляющие.....	60
Купрій Г.В. (Бердянськ) Прагматичний аспект модальності істинності.....	67
Манакін В.М. (Запоріжжя) До питання про "семантичні примітиви" в сучасній лінгвістиці.....	74
Мошкіна Н.В. (Бердянськ) Засоби висловлення експресивності в науково-лінгвістичних німецькомовних текстах.....	80
Назаренко Н.И., Дикая Е.А. (Мариуполь) Гендерная проблематика в языкознании.....	88
Павленко Н.О. (Житомир) The role of the mass media in Northern Ireland.....	94
✓ Панчишина Т.А. (Кам'янець-Подільський) Мовлення і діяльність: проблема відповідності.....	102
Проценко Н.В. (Кам'янець-Подільський) Тестовий контроль та основні вимоги до стандартних якостей тексту з іноземної мови.....	109
Романюк С.К., Ковальчук Т.Г. (Рівне) До питання про модифікацію навчальних програм з іноземної мови за професійним спрямуванням у ВНЗ за умов кредитно-модульної системи навчання.....	119
Сердюк А.М. (Бердянськ) Концептуальний аналіз фразеологізмів із соматизмом "рука" та його латинськими корелятами.....	126
Терещенко Т.В. (Рівне) Особливості семантики полісемантичного Да як засобу зв'язку речень у тексті. Парадигматичні і синтагматичні аспекти.....	132
Хом'як Н.В. (Луганськ) Language functional reality.....	139
Черкашин С.В. (Харків) Деякі стилістичні особливості синтаксису німецькомовних юридичних текстів.....	145
Чикибаев А.Г. (Бердянськ) К вопросу об организации межтекстовых связей в учебно-педагогическом дискурсе.....	154

Терещенко Т.В.,
кандидат філологічних наук,
Рівненський державний
гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ ПОЛІСЕМАНТИЧНОГО *da*, ЯК ЗАСОБУ ЗВ'ЯЗКУ РЕЧЕНЬ У ТЕКСТІ. ПАРАДИГМАТИЧНІ І СИНТАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ

Дана стаття присвячена проблемам дослідження парадигматичних і синтагматичних аспектів значення слова *da*, як засобу зв'язку речень у тексті. Це стане базою для створення теоретичної моделі семантики таких засобів, центральну ідею якої складає семантика граматичного часу. Значення *da* будемо розглядати у вигляді чотирьохсторонньої моделі відношень між ситуативним об'єктом *E*, відносним об'єктом *R*, учасником дискурсу *S* і мовцем *O*. Ці відношення доцільно розглядати на базі чотирьох когнітивних сфер: простору, часу, логіки і етики. Завдання дослідження – запропонувати класифікацію відносних сфер і перспектив семантики *da*, що забезпечила б типологію засобів зв'язку речень, загалом, більш послідовну і логічну, ніж типологія сполучників, представлена у традиційній граматиці.

Семантика сполучників речень і до сьогодні залишається тією галуззю лінгвістики, у якій залишилися нерозв'язаною велика кількість питань, до прикладу – відношення між частинами мови, полісемія, омонімія і синонімія, парадигматичність і синтаксично-семантична сполучуваність. Дослідницька група Інституту німецької мови у м. Маннгейм (Німеччина) займається вивченням цих проблем і все частіше звертається до праць Геральда Вейдта, який вивчав семантику німецьких сполучників.

Слово *da* надзвичайно полісемантичне. Воно може вживатися як таке, що виражає просторові, часові, епістемічні, ситуативні, умовні, причинні відношення і належить щонайменше до двох частин мови: прислівника (як у прикладі (1)) і сполучника (як у прикладі (2)).

(1) Und als wir drüber waren, **da** sangen alle Vöglein. (Volkslied *Jetzt fahren wir überm See*)
(темпорально-анафоричний повтор)

(2) **Da** (=als) sie ihre Nägel wieder in Ulrichs Arm eingrub, tat sie es vielleicht zu stark.
(Musil; zit. nach Duden 1998: 405) (часткова синонімія)

Сполучник *da* у своєму темпоральному значенні має численні взаємозв'язки зі сполучником *als*, які можна спостерігати у наведених прикладах. Темпоральний сполучник *als*, починаючи з ранньовісньонімецького періоду, все частіше заміняв старовісньонімецький сполучник *da* [6, 139]. На даному етапі розвитку німецької мови цей процес фактично завершився. Тому приклад (2) ми сприймаємо, як такий, що не характерний для сучасної мови.

З іншої сторони, значення слова *da* доцільно розглядати, орієнтуючись на моделі співвідношення, представленні у працях лінгвістів В.Еріх та Г. Ціфонун [3, 89; 10, 1151]. У такому випадку слово *da* у реченні

(3) **Da** liegt der Schlüssel.

вказує на те, що ситуативний об'єкт *E* (der Schlüssel) знаходиться поблизу відносного об'єкту *R*, а, отже, має локальну семантику. Причому відносний об'єкт повинен бути присутнім під час висловлювання і служити учасником дискурсу *S*, однак, при цьому не бути ідентичним мовцю *O*. Це реляційне значення можна закодувати формулою *O-S,R,E*, де дефіс означає віддаленість, неідентичність, а кома – близькість, ідентичність. При цьому вибрані букви-

символи S, R і E тотожні символам, що використовують для позначення часових форм (Sprechzeit, Referenzzeit, Ereigniszeit).

Да встановлює відношення, для яких характерні чотири функції:

- (4) E – ситуативний (локальний) об'єкт (актуалізований референт)
- R – відносний об'єкт (вихідний пункт для знаходження ситуативного об'єкта)
- S – учасник дискурсу (об'єкт у ситуації висловлювання, який шукає ситуативний об'єкт)
- O – мовець (той, хто визначає S)

Учасник дискурсу S при деіксисних відношеннях встановлює зв'язок між тим, що сказано і контекстом висловлювання. Він може співпадати з мовцем і/або з відносним об'єктом, але може бути й окремим поняттям. У випадку висловлювання – *Hier liegt der Schlüssel* – прислівник *hier* вказує на те, що мовець функціонує одночасно як учасник дискурсу і як відносний об'єкт для локалізації референта (in seiner Nähe). Це виражається формулою O,S,R,E. Прислівник *dort* у висловлюванні – *Dort liegt der Schlüssel* – також вказує на те, що мовець є одночасно учасником дискурсу, однак відносний об'єкт R, поблизу якого слід шукати референта E, від нього віддалений (O,S-R,E). *Da*, навпаки, вказує на те, що мовець не є ідентичним з учасником дискурсу S, але, одночасно й на те, що учасник дискурсу S виконує функцію відносного об'єкту R, поряд з яким і слід шукати референт E (O-S,R,E).

У даному прикладі *da* реферує до місця, де потрібно шукати певний об'єкт (ein Schlüssel), причому *da* може бути експліковане сполученням прийменника з іменником – *auf dem Tisch*

(5) *Auf dem Tisch* liegt der Schlüssel.

Певною мірою такі фрази точніше ніж прислівники передають просторові відношення. Вони уточняють, що місце – це щось відносне, точніше – відносне з порожнім локальним значенням. Це порожнє місце заповнюється ситуативним об'єктом, який знаходиться на цьому місці. У прикладі (5) таке просторове місце – *auf dem Tisch*. Стіл – це відносний об'єкт R.

Прийменник *auf* утворює двостороннє відношення, при якому одне порожнє місце заповнюється відносним об'єктом R. Друге місце займає ситуативний об'єкт E (der Schlüssel). Відносний об'єкт вводиться у даному випадку означенням артиклем (dem Tisch).

Різниця між прийменниковою фразою *auf dem Tisch* і прислівником *da* полягає у тому, що останній не експлікує відносний об'єкт, а просто вказує на можливість його відшукати. Для того, щоб дійсно відшукати відносний об'єкт у комунікативному контексті, необхідні ще й супроводжуючі жести.

Що стосується синтаксису, то прийменникова фраза *auf dem Tisch* і прислівник *da* виконують однакові функції, тобто є взаємозамінними. Обидва вирази є одновалентними і, згідно досліджень Д.Вундерліха [9, 82] неперехідними (syntaktisch einstellig). Прийменники ж, навпаки, є перехідними (syntaktisch zweistellig).

Прислівник *da* використовують також анафорично (для синонімічного відтворення попередньо введенного у дискурс референта у якості відносного об'єкта для інших референтів):

(6) Sein Blick fiel auf einen Tisch in der Ecke. *Da* lag der Schlüssel.

У прикладі (6) попередньо введений референт *Tisch* відтворюється у наступному реченні прислівником *da* і використовується як відносний об'єкт для локалізації іменника *der Schlüssel*.

Прислівник *da* приносить додаткову семантику – вказує на відношення близькості між локалізованим об'єктом Е і відносним об'єктом R. При анафоричному вживанні відносний об'єкт R згадується у попередньому тексті. Тоді відпадає необхідність у супроводженні речення жестами.

Поряд з локальними відношеннями, прислівник *da* може служити для передачі темпоральних відношень.

(7) Ich sagte, dass es Jonas gewesen sei. Da sagte er: "Wenn es Jonas war, dann ist nichts zu machen".

Локальними називаємо відносини між фізичними предметами. Часові відношення, навпаки, виникають між різними подіями. Якщо *da* використовують для передачі часових відносин, його абстрактне відносне значення, що виражається формулою O-S,R,E, залишається незмінним. При цьому сполучник *da* вказує на те, що ситуативна подія відбулася поряд з якоюсь відносною подією, що ідентифікується у контексті, однак мова не йде про актуалізоване мовне явище. Таке вживання сполучника *da* можливо лише анафорично, тобто про відносну подію повинно йтися у попередньому контексті. У прикладі (7) – це перше речення: *Der Sprecher sagt, dass es Jonas gewesen sei. Da* у другому реченні використовує цей стан справ для локалізації відповіді у часовій близькості.

Крім просторових і часових відношень *da* використовується для передачі логічних (епістемічних) відношень:

(8) Wenn Japaner durch Europa reisen, dann ist ihre Zeit knapp. Man hat in Nippon nicht so viel Urlaub wie bei uns; außerdem sind da diese entsetzlich langen Anflugzeiten – *da* ist klar, dass man sich bei den Besichtigungen auf das Wesentliche beschränken muss.

Епістемічне *da* вказує на близькість ситуативної пропозиції до відносної пропозиції, при цьому ситуативна пропозиція ідентифікується попереднім контекстом. Однак, слід мати на увазі не окрему пропозицію, а цілу систему пропозицій, яку складає відносний об'єкт.

Проте, сполучник *da* не дозволяє мовцю, як члену дискурсу, вибір пропозиційних знань. Наприклад, було б семантично невірно без попереднього контексту вимовити наступне речення:

(9) Da glaube ich, dass ich fliegen kann.

При необхідності передачі епістемічних відношень (близькість між мовцем і слухачем) вибирають варіант без сполучника *da*.

(10) Ich glaube, dass ich fliegen kann.

У такому випадку епістемічне *da* відповідає відносній формулі O-S,R,E.

Етичні відношення виникають між актами (бажаними чи доцільними подіями і станами) і стосуються їх ситуативності відносно інших актів щодо їх бажаності/небажаності.

(11) Heute sind wieder zehn Mitarbeiter krank. Da muss nun endlich etwas geschehen.

Етична невідворотність якоїсь події, що врешті решт відбувається, передається сполучником *da*, який і служить з'єднувальним містком з попередньою комунікативною ситуацією (знову десять робітників хворі). *Da* можна в такому випадку перефразувати наступним чином "in dieser Situation, in dieser Konstellation von Intentionen und Zwecken". Зрозуміло, що опис *heute sind wieder zehn Mitarbeiter krank* виражає лише маленьку частину цієї відносної системи. До неї належать багато інших факторів, які залишаються поза текстом,

наприклад, той факт, що фірма повинна терміново виконати велику кількість замовлень і усвідомлення того, що це неможливо за такої обмеженої кількості робітників. Ця відносна ситуація може змінюватися в залежності від ситуації висловлювання (частково може бути згаданою у попередньому контексті, частково може вважатися передбачуваною), однак, вона не залежить від мовця. У цьому варіанті *da* відповідає відносній формулі O-S,R,E.

У наступній таблиці подаються чотири відносні сфери, які розглядаємо як основні області людської когніції:

	1. порядок	2. порядок	3. порядок	4. порядок
сфера відношення	простір	час	логічні відношення	етичні відношення
клас	фізичний предмет	стан справ	пропозиція	акт
створення об'єкта	існування / не існування	фактичність / умовність	щирість / нещирість	бажаність / небажаність
розміщення	місце	часова точка відліку	логічні відношення	етичні відношення

Для кожної сфери конститутивними є класи певного порядку.

Так, фізичні предмети утворюються через відношення, у які вони вступають між собою завдяки власне факту самого існування. Їхнє розміщення у просторі – це місце, де вони існують.

Певні стани справ утворюються через відношення, у які вони вступають фактично чи умовно і час. Їхнє розміщення – це часова точка відліку, до якої вони фактично відносяться.

Пропозиції створюються завдяки відношенням щирості/нещирості у логічних відношеннях. Їх логічне розміщення – це певний стан справ, при якому дані пропозиції щирі.

Акти утворюються завдяки існуванню відношень бажаності/небажаності у сфері етичних відношень. Їх етичне розміщення – це ситуація, у якій вони бажані.

Припускаємо, що ці чотири відносні сфери систематично надбудовуються одна на одну. Сфера простору є основою для сфери часу; вони утворюють основу для логічної сфери, й усі три утворюють основу для етичної сфери.

Однак, кожна з них має свою область впливу. Так, етичні об'єкти і відношення знаходяться поза зоною впливу логіки, логічні об'єкти і відношення – поза зоною впливу часу і простору, а часові об'єкти і відношення – поза зоною впливу простору.

Зараз неможливо в деталях розглядати філософські і психологічні основи цієї моделі. Варто лише вказати що у сучасних дослідженнях вкоренилася думка про те, що сферу простору слід сприймати як відносно самостійну, однак взаємодіючу з іншими сферами, областю людської когніції [4, 2000]. За аналогією, часову сферу слід розглядати як логічну і етичну, не зупиняючись на тому, що значна частина людського досвіду (особливо це стосується семантики сполучників) організована саме у межах цих чотирьох відносних сфер.

У прикладах (3) – (11) слово *da* використовується саме у функції локалізації (простору, часу, логіки, етики). Референт розміщений статично щодо одного чи декількох відносних об'єктів. Поряд з цим можливе також динамічне вживання сполучника *da*.

(12) Du willst unbedingt alleine nach Frankreich fahren? Da muss ich wirklich lachen!

Мовець, промовляючи це висловлювання, очевидно, зовсім не думає про логічний взаємозв'язок двох дій – *das Lachen-Müssen* і *nach-Frankreich-fahren-Wollen*, навпаки, він хоче виразити, що поїздка до Франції – це умова, наслідком якої є сама кумедність ситуації. Замість фрази "in dieser Situation", як перифраз слова *da* можна вживати у таких прикладах фразу "unter dieser Bedingung". Концептуальною різницею між ситуацією і умовою є питання перспективи, а отже, усе залежить від спостерігача.

Незалежно від сфери відношень кожен об'єкт попадає під вплив зовнішнього оточення, у якому він знаходиться. Наприклад, автомобіль, що стоїть під деревом, нагріється менше, ніж той, що стоїть на сонці. Дерево є, з однієї сторони, відносним об'єктом для розміщення автомобіля, створюючи при цьому, з іншої сторони, умови для властивостей автомобіля, а отже, для існування автомобіля у цій ситуації. Такі відношення умови можна показати й за допомогою слова *da*, точніше, *da* можна інтерпретувати у цьому значенні:

(13) Das Auto stand den ganzen Tag in der Sonne. Da (an dieser Stelle / unter dieser Vorkommensbedingung) hat es sich ganz schön aufgeheizt.

Далі, відносні об'єкти можуть сприйматися як причина. Розглянемо дерево (der Baum) як відносний об'єкт для тіні. Згідно статичної перспективи, тінь утворюється під деревом. Згідно динамічної перспективи, тінь(точніше: її існування) утворюється деревом. Для передачі такого роду значень можна також використати *da*:

(14) Auf der Gegenfahrbahn verlangsamten Hunderte von schaulustigen Autofahrern die Geschwindigkeit. Da (an dieser Stelle / unter dieser Vorkommensbedingung / dadurch verursacht) kam es in kurzer Zeit zu einem Stau von mehreren Kilometern Länge.

Передача ситуації, умови і причини – це відносні перспективи, можливі у кожній з чотирьох сфер. У сфері простору – це умови існування чи не існування фізичних об'єктів, у сфері часу – це фактичність чи умовність стану справ, у логічній сфері – це щирість/нещирість пропозицій, у етичній сфері – бажаність/небажаність актів.

Наступна таблиця демонструє відносні сфери і перспективи:

	фізичний предмет	стан справ	пропозиція	акт
сфера відношень	простір	час	логічність	етичність
сфера розміщення	місце	часова точка відліку	логічні відношення	етичні відношення
сфера умов	розміщення у просторі (умови існування)	розміщення у часі (умови існування)	логічна модальність (умови щирості)	етична модальність (умови бажаності)
сфера причин	причини існування	причини фактичного існування	причини щирості	причини бажаності

Сфера умов цієї схеми є ключовою областю модальності. Сюди належать просторове і часове розміщення, але передусім – це логічна і етична модальність. Відносними об'єктами модальності є пропозиції, точніше, акти, у яких щирість і бажаність одних дій є умовами для вираження щирості і бажаності інших дій. Крім того, модальне значення залежить від синтаксичної конструкції.

Розглянемо групу прикладів, де дуже чітко видно взаємозалежність між синтаксичним порядком слів і модальним значенням:

a) *Da Sie mich gefragt haben, hat Peter heute keine Zeit.*

b) *Da Sie mich gefragt haben: Peter hat heute keine Zeit.*

c) *Peter hat heute – da Sie mich gefragt haben – keine Zeit.*

d) *Peter hat heute keine Zeit – da Sie mich gefragt haben.*

Речення (a), з підрядним реченням причини на першому місці, можна інтерпретувати лише таким чином, що якесь недоцільне запитання стало причиною того, що Peter сьогодні немає часу.

У реченні (b) перше речення причини синтаксично відокремлене. Тут слід модально інтерпретувати причинний зв'язок: запитання є мотивом, що спонукає мовця до повідомлення про те, що Peter сьогодні немає часу. Речення (c) і (d) вказують на те, що подібна інтерпретація можлива при положенні підрядного речення в центрі і в кінці висловлювання лише за умови, коли воно буде відділене від головного. Узагальнення: модальне причитування підрядного речення зі сполучником *da* залежить від його синтаксичного розміщення.

Модальна близькість обумовленого до відносного об'єкта (його умова передана формулою: R, E) означає, що щирість і бажаність обумовленого повністю залежить від умови (достатня умова). Модальна віддаленість (передана формулою: R-E) означає, що умова або зовсім не виконується, або виконується лише частково (недостатня умова). *Da* у модальному значенні вказує на модальну близькість.

Відповідні відносини спостерігаємо і в сфері причин. Причинна близькість, що виникає між дією і її відносним об'єктом (R,E) означає, що існування, щирість і бажаність дії повністю є причиною відносного об'єкта (ефективна причина). Причинна віддаленість (R-E) означає, що дію не спричинив відносний об'єкт (або він мав на неї зовсім незначне відношення) – (неефективна причина). *Da* у значенні причини вказує на ефективну причину.

Очевидно, представлена схема вносить системність до семантичної класифікації видів сполучень речень, які подаються традиційною граматику [2, 788]: описи подій поєднуються темпорально, пропозиції – логічно, акти – етично. Традиційні класи сполучників умови і наслідку не є окремими групами, а перетинаються з темпоральними, логічними і етичними з'єднаннями. Вони визначаються не членами, які вони сполучають, а видом сполучення.

Усі обговорені типи відносин можна показати через вживання слова *da*, при чому його відносне значення, незалежно від сфер і перспектив, залишається сталим O-S,R,E.

На прикладах (13) і (14) можна побачити, як пов'язані неперехідне (прислівникове) і перехідне (сполучникове) значення слова *da*. Зміна його неперехідного використання на перехідне – це процес граматикалізації [7, 92], [1, 62, 135]. Він відбувається через зміну місця розташування і перехід його з головного речення у підрядне.

В той час, як прислівник *da* вказує на ситуативний об'єкт E, сполучник *da* вводить вираз, що позначає відносний об'єкт R:

(13.a) *Da heute wieder zehn Mitarbeiter krank waren, muss nun endlich etwas geschehen.*

(14.a) *Da* sie unbedingt alleine nach Frankreich fahren wollte, musste ich wirklich lachen.

Такі речення також дозволяють виражати значення ситуації "in der gegebenen Situation, dass p", умови "unter der gegebenen Bedingung, dass p" та причини "bewirkt durch die gegebene Ursache, dass p". При цьому транспозиція нічого не змінює у відносному значенні слова *da*, яке і надалі передається формулою O-S,R,E.

Таким чином, O-S,R,E є загальною формулою для абстрактного основного значення слова *da*. У просторовому, часовому, логічному і естетичному варіантах його застосування, при передачі ситуативної, умовної і причинної перспектив, при перехідному і неперехідному вживанні – *da* інтерпретується по-різному, але нічого не змінюється у наведених вище чотирьохсторонніх відношеннях. Те, що у словниках описується як полісемія слова *da* – значення місця *da*₁, значення часу *da*₂, модальне значення *da*₃ і значення причини *da*₄ [2,345] – це ніщо інше, як використання абстрактного основного значення стосовно різних членів, які сполучаються, точніше – це результат різноманітних інтерпретацій відношень, що виникають у текстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Di Meola C. Die Grammatikalisierung deutscher Präpositionen. – Tübingen, 2000. – 532 S.
2. Duden K. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. – 6. Aufl. – Mannheim, 1998.
3. Ehrich V. Hier und Jetzt. Studien zur lokalen und temporalen Deixis im Deutschen. – Tübingen, 1992.
4. Freksa C. Spatial Cognition. An Interdisciplinary Approach to Representing and Processing Spatial Knowledge. – Berlin, 1998.
5. Hahnemann S. Vergleiche im Vergleich. Zur Syntax und Semantik ausgewählter Vergleichsstrukturen mit 'als' und 'wie' im Deutschen. – Tübingen, 1999.
6. Hartweg F., Wegera K. Frühneuhochdeutsch. Eine Einführung in die deutsche Sprache des Spätmittelalters und der frühen Neuzeit. – Tübingen, 1989.
7. Lehmann C. Thoughts on Grammaticalization. Revised and expanded version. – München, 1995.
8. Paul H. Deutsche Wörterbuch. – 9. Aufl. – Tübingen, 1992.
9. Wunderlich D. Zur Syntax der Präpositionalphrasen im Deutschen // Zeitschrift für Sprachwissenschaft. – Tübingen, 1984. – S. 65-99.
10. Zifonun, G. Grammatik der deutschen Sprache. – 3 Bde. – Berlin, 1997. – 1915 S.

АННОТАЦИЯ

В данной статье разрабатывается теоретическая модель семантики союзов, центральную идею которой составляет семантика грамматического времени. Представлена терминологическая и концептуальная основа исследования неметкого *da*. Значение слова заключено в четырехстороннюю модель отношений между ситуативным объектом E, относительным объектом R, участником дискурса S и говорящим O. Отношения могут относиться к одному из четырех разных классов сущностей: физический объект, событие, пропозиция и действие. Соответственно, отношения делятся на четыре когнитивные сферы: пространства, времени, логики и этики. В каждой сфере отношения могут рассматриваться относительно трех различных перспектив: ситуации, условия или причины. Классификация относительных сфер и перспектив обеспечивает типологию средств связи предложений, более последовательную, нежели та, что представлена в традиционной грамматике.

SUMMARY

This paper develops a theoretical model for the semantics of connectives, following central ideas of tense semantics. It is presented the terminological and conceptual framework and illustrated with German *da*. The meaning of the word is modeled as a four-place-relation between the situated object E, a reference object R, a discourse anchor S and the speaker O. The relation can belong to one of four different classes of entities: physical object, event, proposition or act. Correspondingly, the relations are divided into four cognitive domains: space, time, logical, ethical. In each domain, relations can be treated under three different perspectives: situation, condition or causation.

A cross-classification of relational domains and perspectives provides a typology of connectives which is more consistent than the ones available in traditional grammar.

Ключевые слова: союзы, когнитивные сферы, отношения, перспективы.

Key words: connectives, cognitive domain, relations, perspectives.

Khomyak N.V.,
Candidate in philology
Vladimir Dahl East Ukrainian
National university

LANGUAGE FUNCTIONAL REALITY

Every science is characterized by the tendency to develop and extend. Every attempt to realize the properties of the object of analysis contributes to the development of the science itself. Taking for granted that the very essence of all systems lies in their functioning with the basic notions 'system' and 'structure' another approach to language study took its beginning and the notion 'function' in relation to language could not but appear in linguistic papers. Functional approach to language study helps to understand the regularities in the realization of the main linguistic functions with the help of the linguistic signs bilateral in their nature: neither a communicative act, nor a thinking process can take place without linguistic signs which represent some idea and are material in their essence as possessing sound and graphic form. Linguistic signs are not artificially adjusted labels of things or phenomena of reality. Their use is situationally conditioned, they can be used at any moment of time in any speech situation being simultaneously the living form of our thought and vehicle of our thinking. Hence, human language functions as the means of verbalization of conceptual entities with the help of linguistic signs. 'Language came to being in the process of active work of the primitive groups as a means of conscious communication of their members and fixation of working experience in their memory' [4, 17-21]. Such is a materialistic position, which lies in the basis of modern understanding the nature of language. These two main functions developing and getting improved for a long period of time made and make the nature of language. Traditionally these two functions are called as (1) *cognitive / nominative* which means reflection and accumulation of human experiences of many facts of reality in human consciousness in a form of signs-names which are necessarily mental products and (2) *communicative* taking place in the course of conscious socialising. Though the process of language making involves much more than the constructions of semiotic systems. Of great importance is also the very process by which men construct a cultural identity for themselves and for the communities to which they belong. In order to designate the notions of objective reality in language they deflect from the infinite properties of the objects, phenomena, relations concentrating on their most essential features in a given situation equally understandable for each and every its participant and only on this condition a new experience becomes socially realized, 'contracted' and by this fixed in a human memory. Such mechanism lies in the basis of a nominative process stimulating the progress of language. Here it is worth saying that in its content a new name retains all the features characteristic of a newly designated object in real life. And the property to retain the picture of the world in every concrete linguistic sign allows for any human language to be more expressive, flexible and work in a regime of economy using already registered units in another aspect of their meaning. Being a semiotic